

Будогазі Катерина Йосипівна

Студентка 4 курсу спеціальності Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія. Здоров'я людини)
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
Науковий керівник – **Гаяш О.В.**, канд. пед. наук

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА

У сучасних умовах освітнього спеціального та інклюзивного простору використання здоров'язберезувальних технологій визначено як головний напрям вирішення проблем збереження та зміцнення здоров'я дітей. Статтю присвячено проблемі використання здоров'язберезувальних технологій у корекційній роботі вчителя-дефектолога з метою вирішення корекційних завдань; збереження, формування і зміцнення здоров'я молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. З метою дослідження використання прийомів здоров'язберезувальних технологій у корекційній роботі вчителя-дефектолога було проведено анкетування вчителів і спостереження на уроках. Згідно заповнених анкет педагоги використовують, як традиційні, так і нетрадиційні прийоми збереження здоров'я. На основі результатів дослідження розроблено методичні рекомендації для ефективнішого використання їх як в урочний, так і в позаурочний час.

Ключові слова: здоров'язберезувальні технології, вчитель-дефектолог, діти з порушеннями інтелектуального розвитку, корекційна робота.

Budohazy Kateryna Yosypivna

4th year student majoring in Special Education
(Oligophrenic pedagogy. Speech therapy. Human health)
Uzhhorod National University State Higher Educational
Institution
Supervisor - **Gayash O.V.**, Ph.D. ped. Science

USE OF HEALTH CARE TECHNOLOGIES IN CORRECTIONAL WORK OF A TEACHER- DEFECTOLOGIST

In the modern conditions of educational special and inclusive space, the use of health technologies is defined as the main direction of solving the problems of preserving and strengthening the health of children. The article is devoted to the problem of using health-preserving technologies in the correctional work of a teacher-defectologist in order to solve correctional problems; preservation, formation and strengthening of health of junior schoolchildren with intellectual disabilities. In order to study the use of health technologies in the correctional work of teachers-special educators, a survey of teachers and observations in the classroom was conducted. According to the completed questionnaires, teachers use both traditional and non-traditional methods of maintaining health. Based on the results of the research, methodical recommendations for their more effective use both in class and in extracurricular time have been developed.

Keywords: health technologies, special education teacher, children with intellectual disabilities, correctional work.

Постановка проблеми. Ідеями виховання здорового покоління, свідомого ставлення особи до свого здоров'я та здоров'я інших, формування мотивації учнів на здоровий спосіб життя просякнуті найважливіші завдання сучасної шкільної освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту», «Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті», Національна програма «Діти України», нова редакція Державного стандарту як початкової так і середньої освіти). Актуальність розгляду цієї теми підсилюється й тим, що реалізація шкільної практики поки що не забезпечує збереження і покращення здоров'я учнів, зокрема дітей з особливими освітніми потребами.

Актуальність. Проблема впровадження прийомів здоров'язбережувальних технологій у загальній педагогіці широко представлена уряді досліджень багатьох вчених. Зокрема, Н. Богодухової (2015), С. Гуменюка (2013), О. Єременко (2015), О. Козлової (2014), Н. Ленартович (2015), Т. Мазур (2015), О. Нагорної (2016), К. Петрова (2005), С. Свириденко (2006), М. Смирнова (2002) та інших. У роботах дослідників аналізувалися такі проблеми, як поняття, сутність, принципи та види здоров'язбережувальних технологій. У спеціальній освіті рядом авторів вивчалися такі питання: впровадження здоров'язбережувальних технологій в систему корекційної роботи вчителя-дефектолога в закладах дошкільної освіти (І.Горобець, 2018); здоров'язбережувальних технології в корекційній роботі вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти (Н. Селіна & О. Шкруднева, 2016, С.Назарова, 2017, М. Забара, 2020).

Проте у працях, зазначених вище науковців і практиків не приділено уваги механізмам впровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес дітей з інтелектуальними порушеннями.

Мета статті – дослідити можливості використання здоров'язбережувальних технологій у корекційній роботі вчителя-дефектолога з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних факторів, які сприяють гармонійному розвитку дитини з інтелектуальними порушеннями є запровадження в освітніх закладах не лише технологій, які вирішують навчальні завдання, але й є здоров'язбережувальними, тобто такими, що об'єднують в собі всі напрями діяльності загальноосвітнього закладу щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів [3].

Узагальнюючи дослідження вчених (Сонькин (2002), Смирнов (2002), Петров (2005), Бойченко (2005), Свириденко (2006)), визначимо, що

«здоров'язбережувальна технологія» – це єдина система, що об'єднує в собі усі напрями діяльності закладу освіти щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів.

О. Єременко виділила такі завдання здоров'язбережувальних технологій: 1) створення психолого-педагогічних і організаційно-педагогічних умов, які забезпечують психічне здоров'я і комфорт учнів за допомогою гуманізації і демократизації навчально-виховного процесу; 2) створення максимально можливих санітарно-гігієнічних умов; 3) включення учнів до свідомої діяльності з формування культури здорового способу життя, забезпечення цього процесу навчально-методичними посібниками; 4) формування культури здорового способу життя учнів як у навчальний, так і позаурочний час; 5) створення системи підтримки ідеї здоров'язбережувальної технології; агітації і пропаганди; об'єднання зусиль усіх підрозділів навчального закладу, закладів медицини та лікувально-фізичної культури; 6) створення оптимальних умов для впровадження сучасних інноваційних форм і методів роботи та інші [2, с. 19-21].

Ефект застосування здоров'язбережувальних технологій залежить від професійної компетенції педагога, вміння використовувати нові можливості, включати дієві методи в систему корекційно-розвивального процесу.

З метою дослідження використання прийомів здоров'язбережувальних технологій у корекційній роботі вчителя-дефектолога нами було проведено анкетування вчителів і спостереження на уроках.

Для проведення анкетування ми розробили анкету. У анкетуванні взяло участь 30 вчителів-дефектологів.

Проаналізувавши анкетні дані ми зрозуміли, що не виявилось жодного вчителя, який би не знав, що таке здоров'язбережувальні технології. 100% опитаних правильно зазначили визначення здоров'язбережувальних технологій – це система, що об'єднує в собі всі напрями діяльності закладу освіти щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів.

На 2-е запитання – «Чи використовуєте Ви здоров'язбережувальні технології у своїй роботі?» – вчителі-дефектологи дали відповідь, що технології збереження здоров'я використовують у своїй роботі 26 людей, тобто 87%. Частково використовують – 4 людини (13% опитаних).

Згідно заповнених анкет педагоги використовують, як **традиційні** (67%) (фізкультхвилинки; виховні бесіди з батьками і дітьми; рухливі, спортивні,

розвиваючі ігри; пальчикову, дихальну, артикуляційну, звукову гімнастику; гімнастику для очей, психогімнастику, ранкову гімнастику; релаксацію; вправи з правильної постави; охоронно-педагогічний режим, дотримання режиму дня, чергування різних видів діяльності; уроки на свіжому повітрі; лікувальну фізкультуру; ритміку), так і **нетрадиційні** (33%) (іпотерапію; вітамінізацію; дотикотерапію «Гудзики Попелюшки»; технологію «Письмо мішечками»; «Дні здоров'я»; туристичні походи; курс термальних ван, басейнів; казко-, ароматерапію; використання засобів мультимедіа; інтерактивне навчання) прийоми збереження здоров'я.

Спостереження відбувалося під час практики у Тур'я Бистрянській ЗОШ I-II ступенів Ужгородського району Закарпатської області.

На уроках вчителі використовували такі здоров'язберезувальні технології: фізкультхвилинки, артикуляційну, пальчикову, звукову гімнастику, музичний супровід уроку, охоронно-педагогічний режим, дотримання режиму дня, чергування різних видів діяльності, релаксацію, лікувальну фізкультуру, використання засобів мультимедіа. Покажемо це на окремих прикладах.

Під час уроків української мови у 1 класі вчителька проводила «Звукову гімнастику». Наприклад: сядьте зручно. Розслабтеся, заспокойтеся. Рівно, протяжно, на одній висоті вимовляйте звук [а]. Вимова звука [и] в таких самих умовах активізує роботу мозку, нормалізує функцію нирок. Промовляння звука [о] нормалізує стан середньої частини грудної клітки. Чергування звуків [о], [и] масажує серце. Такі вправи були пов'язані з вивченням теми «Голосні та приголосні звуки».

На уроках читання вчитель-дефектолог у 2 класі застосовувала розминку для очей «Совенята». На уроках з природознавства у 3-у класі вчитель проводила віршовані фізкультхвилинки. На уроках української мови у 4 класі для формування правильного мовленнєвого дихання діти виконували рухові вправи з назвами: «Задуй свічку», «Зігрій руки», «Злови комара» тощо. Також проводилися віршовані фізкультхвилинки. Для створення учнями власних висловлювань на уроках української мови застосовувалася вправа «Релаксація». Вона заспокоює нервову систему, знімає напруження.

За сприятливих погодних умов деякі уроки в початковій школі проводилися на природі.

У кожному навчальному кабінеті силами учнів створені «Куточки здоров'я», що відображають здоров'язберезувальну діяльність класних колективів.

Проаналізувавши результати досліджень, нами були розроблені методичні рекомендації для ефективнішого використання їх як в урочний, так і в позаурочний час. А саме: дотримуватися правил гігієни в класі та охоронно-педагогічного режиму; створювати сприятливий психологічний клімат, відносини взаємної довіри та поваги між педагогом і учнем; створювати позитивний психологічний настрій на початку занять; чергувати різні види навчальної діяльності; використовувати на уроках запитання, пов'язані зі здоров'ям та способами його збереження; не перенасичувати заняття здоров'язберігаючими технологіями та ін.

Висновки. Результати дослідження показали, що прийоми здоров'язбережувальних технологій є важливою складовою для розвитку дітей з особливими освітніми потребами, зокрема дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Позитивним моментом стало те, що прийоми збереження здоров'я використовують усі опитані вчителі-дефектологи. Вирішення проблеми збереження здоров'я дітей з інтелектуальними порушеннями потребує уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків. Підсумком дослідження стали розроблені методичні рекомендації для ефективнішого використання їх як в урочний, так і в позаурочний час.

Перспектива дослідження. Подальші розвідки зазначеної проблеми вбачаємо у вивченні інших видів здоров'язбережувальних технологій у корекційно-розвиваючому середовищі для дітей з інтелектуальними порушеннями, а також дослідження питання про впровадження прийомів збереження здоров'я у зарубіжних країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богодухова Н. В. Впровадження здоров'язберігальних технологій у школі. Сучасні технології збереження здоров'я учнів: кращий досвід [Електронні дані] / авт. кол. ; уклад. А. Г. Обухівська, І. І. Цушко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – С. 45-58.
2. Єременко О. Є. Використання здоров'язберігаючих технологій на уроках фізичної культури та в позаурочний час. Педагогічний досвід: Фастівський ліцей-інтернат, URL: http://www.fastiv-lyceum.edukit.kiev.ua/Files/downloads_2015.pdf (дата звернення: 10.04. 2021).
3. Забара М. В., Волинська Л. О. Застосування здоров'язберігаючих технологій у корекційній роботі учителя-логопеда. The 9 th International scientific and practical conference "Modern science: problems and innovations". SSPG Publish, Stockholm, Sweden. November 15-17, 2020. – 162-165.